

sössä. Liikkeen oppia ja käytäntöjä on alettu ymmärtää uudella tavalla, esimerkiksi ehkäisykieltoa, tervehdystapaa ja naisen asemaa. Identiteetti muuttuu ja lestadiolaisuus alkaa rakentua uudenaikaiseksi ymmärrykseksi nuorempien sukupolvien keskuudessa.

Sanna Valkonen kirjoittaa lestadiolaisuuden jäljistä saamelaisnaisten elämässä. Hän on haastatellut esikoislestadiolaisista, Utsjoelta kotoisin olevia naisia kysyen, miten lestadiolaisuusyhteisössä eläminen, yhteisön valtarakenteet ja -suhteet sekä naisen asema on koettu. Konservatiivinen esikoislestadiolaisuus on tuonut saamelaisuuteen omia arvojaan ja muuttanut yhteisöä. Tätä voidaan Valkosen mukaan kutsua mielen kolonisoimiseksi. Synnintunnon herääminen ja tiukat normit voidaan nähdä vallan ja kontrollon mekanismeina, joilla ihminen saadaan tarkkailemaan omaa ja toisten elämää. Naisen vahva asema saamelaisuusyhteisössä heikkeni, ja myös perinteinen puku- ja joikkukulttuuri tulivat kielletyiksi. Kaikki eivät kuitenkaan tällaiseen suostuneet ja osa entisestä saamelaiskulttuurista on säilynyt. Lukijalle herää kysymys, liittyykö tämä kolonisaatioilmiö myös toisen maailmansodan jälkeiseen saamelaisiin kohdistuneeseen yleiseen suomalaistamispyrkimykseen, jossa saamelaiskulttuuria ja saamenkieltä pyrittiin tukahduttamaan?

Sandra Wallenius-Korkalo tarkastelee Dome Karukosken ohjaama elokuvassa *Kielletty hedelmä* (2009) esiintyviä lestadiolaisuuden representaatioita, ja sitä mitä fiktiivinen elokuva kertoo lestadiolaisuudesta. Artikkelin perustuu elokuvan arvosteluihin ja ohjaajan haastatteluun. *Kielletyn hedelmän* tapahtumapaikka on stereotyyppinen maaseutu pohjoisessa, ja liikettä kuvataan hyvin yhteisöllisenä. Tiivistä perheyhteyttä ja äidin roolia korostetaan. Yhteisö valvoo erityisesti tyttöjen ja naisten toimintaa ja lestadiolaisuuden ja ulkoisen maa-

ilman kohtaamiset ovat ongelmallisia. Elokuvassa liikkeen kuvaus ei kuitenkaan ole mustavalkoista: yhtäältä yhteisö edustaa hyviä asioita, toisaalta kahlitsee. Tutkija toteaa lestadiolaisuuden jatkuvuuden olevan monin tavoin naisten käsissä – tai kohdussa.

On erittäin positiivista, että herätysliikkeitä tutkitaan myös muiden tieteiden kuin teologian keinoin. Lapin yliopiston Lestadionismi-hanke on monipuolistanut tietoa ja käsityksiä suurimmasta herätysliikkeestämme. Yhteiskuntatieteelliset käsitteet, teoriat ja ajattelutavat ovat aluksi vaikeita maallikon ymmärtää, ja erityisen haastava tässä mielessä on Johanna Pelkosen artikkeli. Mutta kärsivällinen ja ajatteleva lukeminen kannattaa, kirjasta saa uusia näkökulmia ja uutta ymmärrystä. Artikkelien kirjoittajat ovat pysyneet roolissaan neutraaleina tutkijoina ja suhtautuvat tutkimuskohteeseensa arvostavasti. Toivoa sopii, että herätysliikkeitä ja myös muita uskonnollisia liikkeitä tutkittaisiin useamman tieteenalan keinoin entistä enemmän.

MATTI KOPONEN
TEOL. KAND., OUTOKUMPU

RAILI GOTHÓNI, RIITTA HELOSJUORI, KALLE KUUSIMÄKI & KAROLIINA PUUSKA (TOIM.)

Kantakaa toistenne kuormia: Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki. Kirjapaja 2012. 258 s.

Kantakaa toistenne kuormia on ajantasainen katsaus diakoniaan, sen teologisiin ja yhteiskunnallisiin perusteisiin ja käytäntöihin. Teoksessa diakoniaa käsitellään seitsemän artikkelin kautta eri näkökulmista. Artikkelit käsittelevät mm. diakonian raamatullista ja kirkkohistoriallis-

ta pohjaa, diakonian haasteita nyky-yhteiskunnassa, yksilöiden, perheiden ja ryhmien parissa tehtävää diakoniaa sekä kansainvälistä diakoniaa. Kirjassa käsitellään myös vaikuttavaa diakoniaa, jossa diakonia ei enää ole vain kärsivien auttamista, vaan pyrkimystä muuttaa maailmaa paremmaksi. Lisäksi pohditaan diakonian tulevaisuutta ja kehittämistä.

Teos tarjoaa tiiviisti esitetyn tietopakettin diakoniasta nykyajassa. Kuusimäki onnistuu artikkelissaan ”Diakonia kirkon perustehtävänä” tiivistämään suuren määrän teologiaa, teologian historiaa ja kirkkohistoriaa 38 sivuun selkeällä ja helposti ymmärrettävällä tavalla. Melinin analyysi nyky-yhteiskunnasta nostaa diakonialle neljä selkeää haastetta, joihin olisi syytä kiinnittää huomiota: köyhyys, koulutus, terveys ja yhteiskunnan polarisoituminen. Lea Rättyä tuo tutkimuksiinsa perustuen kuuluviin diakoniatyöntekijöiden äänen ja työn käytännön todellisuuden. Herttoniemen seurakunnan johtavan diakonin Karoliina Puuskan artikkeli tarjoaa kattavan esityksen diakoniatyön erilaisista muodoista, joita voi käyttää vaikka ideapankkina käytännön seurakuntatyössä. Riitta Helosjuoren artikkeli vaikuttavasta diakoniasta vie vapautuksen teologian kotimaisten seurakuntadiakonian sovellutusten äärelle. Raili Gothóni esittelee ja pohtii artikkelissaan ”Kehittyvä diakoniatyö” diakoniaa toteuttavien työntekijöiden koulutusta ja ammatillisuuden kehittämistä unohtamatta työssä jaksamista. Näiden teemojen kautta *Kantakaa toistenne taakkoja* luo käytännön seurakuntatyöhön punnitun teoreettisen viitekehityksen ja antaa valmiuksia jokapäiväisen diakoniatyön kehittämiseen.

Teoksen keskeinen vahvuus on tekijöiden monitieteellisyys. Artikkelien kirjoittajista löytyy akateemista asiantuntemusta paitsi teologian, myös esimerkiksi sosiologian ja hoitotieteiden alalta. Erityisesti sosiologian professori Harri Melinin artikkeli tarjoaa valaisevan ei-kirkolli-

sen näkökulman diakonian haasteisiin nyky-yhteiskunnassa. Kirjassa ei myöskään tarkastella diakoniaa vain teoreettisesti, sillä käytännön työntekijät ovat osallistuneet sen kirjoittamiseen, eikä siinä rajauduta vain diakonian virkaan liittyviin kysymyksiin, vaan pohditaan myös diakoniapapin tehtäviä ja muiden työmuotojen, kuten rippikoulun, parissa tapahtuvaa diakoniatyötä. Ansioihin kuuluvat myös kokonaisvaltaisen ja perhekeskeisen auttamisen näkökulmat. Esimerkiksi lapsikuolemaperheitä kohdattaessa monesti apu ja tuki ulottuu vain äitiin ja mahdollisesti myös isään, vaikka lapsen sisarusket ja isovanhemmatkin tarvitsevat usein tukea.

Diakoniaa on ollut aina vaikea määritellä ja on perustellusti kyseenalaistettu, merkitseekö sana diakonia tänä päivänä samaa mitä se on eri vuosisatoina merkinnyt. Kalle Kuusimäki esittelee oman artikkelinsa alussa väljän määritelmän, joka on "Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piirissä vallitseva tulkinta". Tämän määritelmän mukaan diakoniatyö on vaikeuksissa olevan ihmisen kokonaisvaltaista auttamista, ja sillä on erilaisia ulottuvuuksia, kuten hengellinen, henkinen ja aineellinen. Tässä törmätään heti yhteen peruskysymykseen, joka diakoniaa käsiteltäessä väistämättä kohdetaan: Mikä on diakonian suhde kristilliseen uskoon ja evankeliumin julistamiseen? Kuusimäen määrittelyssä ei kristillistä uskoa mainita lainkaan. Hengellinen ulottuvuus on yksi diakoniatyön ulottuvuuksista sen sijaan, että se olisi diakoniatyön lähtökohhta tai sen synnyttävä voima. Esimerkiksi Riitta Helosvuori on toisaalla kirjassa määritellyt diakonian kristillisistä lähtökohdista nousevaksi auttamiseksi ja Erik Blennberger vastaavasti kirkon sosiaalisesti työksi. Ehkä Kuusimäki tarkoittaa sitä, että koska vallitseva tulkinta esiintyy kirkon piirissä, on kristillinen usko kirkollisen viitekehyksen kautta mukana. Joka tapauksessa teoksessa muistutetaan kyllä useasti hengel-

lisen ulottuvuuden kuuluvan diakoniatyöhön.

Erityisesti edellä mainittu peruskysymys nousee esiin kansainvälistä diakoniaa käsittelevän artikkelin kohdalla. Artikkelissa todetaan aiheellisesti, että kirkon vanhin kansainvälistä työtä edustaa lähetystyö, jota käytännössä yleensä toteutetaan diakonisessa ilmapiirissä avuntarpeessa olevien ihmisten auttamisena. Lisäksi mainitaan, että kirkon lähetysjärjestöt ovat sitoutuneet maailmanlaajuisiin yhteisiin periaatteisiin, jossa pelkkä "käännyttäminen" on laajentunut kontekstuaaliseksi ja kokonaisvaltaiseksi ihmisten kohtaamiseksi ja tukemiseksi. Miksi sitten tarvitaan erillistä kirkon kansainvälistä diakonista työtä? Artikkelissa tähän kysymykseen viitataan ja todetaan, että ero on siinä, ettei tarkoitus ole uskonnon tai maailmankatsomuksen muuttaminen. Jos diakonian tehtävänä on, kuten teoksessa toisaalta useampaan otteeseen sanotaan, Kristuksen seuraaminen, eikä siihen silloin välttämättä kuulu implisiittinen lähetystehtävä? Eikö Kristuksen välittämä rakkaus ollut ihmisten elämää ja maailmankatsomusta muuttavaa rakkautta? Ilman kristillisen uskon näköaloja diakonia kaventuu humanitaariseksi toiminnaksi, jossa on perusteltua kysyä, voidaanko sellaista – sinänsä arvokasta - auttamista enää kutsua diakoniaksi.

Samaan ongelmakenttään liittyy se, että Kirkon Ulkomaanapua (KUA) käsitellään kuuden sivun verran, kun evankelis-luterilaisen kirkon kaikkien seitsemän lähetysjärjestöjen tekemän kansainvälisen diakonian käsitteilyyn riittää kaksi ja puoli sivua. Toki tämä on teoksen lähtökohdasta luonnollista, mutta osoittaa myös, että kirkossamme diakonia ja lähetys ovat eriytyneet omiksi alueikseen. Suurempi puute on kuitenkin se, että Kirkon Ulkomaanapua käsittelevä osa on referaatinomainen esittely, joka perustuu järjestön internet-sivuihin ja vuosikertomukseen. Kuuden sivun mittainen teks-

ti voisi siis olla sellaisenaan Kirkon Ulkomaanavun omassa esitteessä. Vaikka diakoniaa esittelevässä teoksessa ei tietenkään ole tarkoitus kyseenalaistaa kohdetta, pieni kriittisyys kirjoittamisotteessa ei olisi ollut pahitteeksi. Vastaavasti lähetystyötä käsittelevissä osioissa kriittinen etäisyys tekstiä käsittelevään asiaan on läsnä ja terävöittää tekstiä. Edellä sanotusta huolimatta on ansiokasta, että tässä teoksessa lähetysjärjestöjen maailmalla tekemä työ nähdään osana kansainvälistä diakoniaa, mikä on myös kirkon lähetysstrategian 2015 mukainen ajatus.

Diakoniaa käsitellään teoksessa laaja-alaisesti, joskin monet mielenkiintoiset asiat jäävät vain maininnan asteelle, kuten yleisteoksissa usein käy. Seurakuntien valmiutta kriisityöhön teoksessa ei käsitellä lainkaan. Vaikka kriisityö seurakunnissa usein organisoidaan muista kuin diakonian viroista käsin, se on ytimeltään diakoniaa ja diakonian virassa olevien ammattitaito on kullannarvoinen resurssi paikallisen kriisin kohdatessa.

JUHA ITKONEN
TEOL. MAIST, ORIVESI

**DWIGHT N. HOPKINS &
EDWARD P. ANTONIO (ED.)**
**The Cambridge
Companion to Black
Theology. Cambridge:
Cambridge University Press
2012. 333 s.**

Dwight N. Hopkinsin ja Edward P. Antonion toimittama ja Cambridge University Pressin julkaisema kirja mustasta teologiasta on kattava ja monia näkökulmia avaava teos aiheesta. Kirjoittajien joukossa on niin mustan vapautuksen teologian isänä pidetty James H. Cone kuin womanistisen eli mustien naisten teologian kehittäjä Delores S. Williams. Muutenkin kirjan kirjoit-